

Т. Л. Меліхова

*Національний університет водного
господарства та природокористування
T_melihova@ukr.net*

ПРИРОДНІ РЕСУРСИ І РОЗВИТОК МІСТ

Утворення територіальної системи будь-якого рівня, розвиток та існування її залежить від ресурсів. Урбанізована система не є виключенням, формування і розвиток її залежить від потоку ресурсів, що знаходиться на вході в систему та на виході з неї.

Ресурсна проблема набуває все більшої актуальності. Серед до кінця не пізнаних питань є ресурси міста та його ресурсний потенціал.

Ще не так давно наявність природних ресурсів на певній території була головною умовою розміщення продуктивних сил, утворення поселень. Проте, по мірі розвитку та прискорення процесу урбанізації зростало споживання природних ресурсів. Крім того, інтенсивне використання даних ресурсів та надмірне техногенне навантаження на природні компоненти урбанізованих систем, насамперед великих міст, обумовило сповільнення процесів відтворення природних ресурсів у даних системах.

Вище згадана ситуація вплинула на ставлення людини до природи загалом і, насамперед, до використання природних ресурсів. Як наслідок, сформувався новий науковий напрямок - природокористування.

Освідомлення людиною наслідків нераціонального природокористування, спонукало її до пошуку дієвих механізмів покращення ситуації, насамперед щодо відтворення природних ресурсів. Відповідно була введена диференційована плата за використання природних ресурсів і шкоду, яка завдається навколишньому природному середовищу. Розвинулися нові дослідницькі напрямки: серед географів та економістів щодо вивчення природно-ресурсного потенціалу території, механізмів збереження та відтворення природних ресурсів; науковці технічних галузей звернулися до розробки безвідходних технологій замкнутого циклу, утилізації та переробки відходів виробництва, які розглядаються як вторинні матеріальні ресурси, тощо. На міжнародному рівні результатом співпраці фахівців різних галузей стало прийняття концепції сталого розвитку, яка спрямована на збереження ресурсів, насамперед природних, для прийдешніх поколінь.

Відповідно Європейською хартією міст у 2008 році прийнято Маніфест нової урбаністики, в якому зазначено, що сталий розвиток міст повинен поєднувати економічну діяльність міст і захист довкілля, враховуючи вимоги соціальної рівності. При цьому акцентується увага на соціальному змішуванні населення міст з проведенням політики активної солідарності, яка базується на демократичній етиці – боротися із соціальним відчуженням і надати кожному (не залежно від рівня доходу) можливість користуватися величезним потенціалом міста. В той же час сучасне місто повинне бути економне щодо власних ресурсів, власного ґрунту, переміщення людей та енергії.

Проведені заходи дещо нормалізували ресурсну проблему, оскільки чітко визначили напрямок діяльності людини – раціональне природокористування. Даний напрямок сприятиме зменшенню втрат та виснаження природних ресурсів, пошуку ресурсів альтернативних природним.

Щодо впливу різних видів ресурсів на формування і розвиток міста, можна виділити такі особливості:

- в сучасну епоху послабилася залежність утворення і розвитку міста від природних ресурсів;

- одночасно зросла залежність стану міського середовища та навколишнього природного середовища від природно-просторових ресурсів;

- вміле поєднання трудових і матеріальних ресурсів, навіть при збіднених природних ресурсах, може забезпечити сталий розвиток міста.

Таким чином розвиток міст залежить від ресурсного потенціалу міст та вміння людини раціонально його використовувати, а також бажання і потреби людини інвестувати кошти в природно-ресурсний сектор.